

Avdelning
Juridiska avdelningen
Handläggare
Caroline Cruz
08-563 087 23

Datum 2016-11-08
Reg.nr 31-00340-15

Mittuniversitetet
Rektor
851 70 Sundsvall

Anmälan mot Mittuniversitetet om omprövning av betyg

Anmälan

NN har i en anmälan till Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ifrågasatt att Mittuniversitetet har nekat honom rätten till adekvat omprövning av hans tentamen i beskattningsrätt. Han har anfört bland annat följande. Mittuniversitetet har lämnat ut originalet till honom och säger att det inte går att göra en omprövning då man är osäker på tentamenssvarets autenticitet. I samband med detta insinueras indirekt att han fuskat med det inlämnade dokumentet. För detta vill han, i den mån det går, ha upprättelse och kompensation. Det finns fog för att betyget skulle ha höjts om examinerande lärare ansett att tentamenssvaret var autentiskt med det ursprungligt utlämnade svaret. Det finns ingen rätt att neka honom den omprövning man säger sig inte kunna utföra då Mittuniversitetet inte har kunnat påvisa att dokumentet är oriktigt. Han har även efterfrågat utlämning av underlag för universitetets bedömning.

Utredning

UKÄ har uppmanat Mittuniversitetet att yttra sig över NN:s anmälan och att kommentera de rättsliga förutsättningarna för omprövning i den situation som uppkommit för honom. Vidare har UKÄ begärt att universitetet redogör för rutinerna vid utlämnande av tentamen, eventuella lokala regler om omprövning efter att tentamen lämnats ut till studenten och om det aktuella fallet lett till åtgärder utifrån högskoleförordningens disciplinregler.

Universitetets yttrande

Mittuniversitetet har i sitt yttrande till UKÄ anfört i huvudsak följande.

Mittuniversitetet anser att omprövningsrätten principiellt sett kvarstår även efter att tentamen lämnats ut till studenten, men att det med hänsyn till omständigheterna i det aktuella fallet inte var möjligt att göra en ny betygssättning.

Bakgrund

Anmälan avser en begäran om omprövning av betygsbeslut i kursen Juridik GR (A), Beskattningsrätt om 15 högskolepoäng, vårterminen 2014. Studenten hämtade ut sin tentamen och begärde att examinatoren skulle göra en omprövning av tre tentamenssvar. Examinatören genomförde omprövningen och studenten tillskrevs ytterligare 1,5 poäng. Studenten återkom då med en begäran att även de tentamenssvar där han erhållit noll poäng skulle omprövas. Examinatören granskade tentamenssvaren på nytt och gjorde iakttagelsen att han inte kände igen svaren från tidigare rättning. Om ett tentamenssvar vid den initiala rättningen fick noll poäng gjorde en annan lärare en extra bedömning. Denna ordning tillämpades för att kvalitetssäkra examinationen. Examinatören

konsulterade därför den medrättande läraren på nytt, och inte heller denne kände igen tentamenssvaren. Examinatorn och den medrättande läraren var överens om att svaren de hade framför sig borde ha fått flera poäng vid rättningen. Med hänsyn till den osäkerhet som därvid uppstod ansåg examinator efter samråd med universitetets chefsjurist att det inte var möjligt att ändra betygsbeslutet vilket meddelades studenten.

Rutiner vid utlämnande av tentamen

Efter det att examinatorn poäng- och betygssatt studenterna hämtar examinatorn, alternativt får sig tillsänt, kodlistan av fakultetsadministratören på studentexpeditionen. Examinatorn skriver in resultaten på rättningsprotokollet och skickar det per post till fakultetsadministratören. I samband med detta, eller strax därefter, överlämnar examinatorn tentorna till fakultetsadministratören på studentexpeditionen. Fakultetsadministratören registrerar poängen och betygen i Ladok för studenterna på den aktuella kursen.

På studentexpeditionen bifogas kodlistan i tentamensbunten, tillsammans med en kvitteringslista. Studenterna kan därefter kvittera ut sin tentamen och detta kan göras inom två år efter tentamenstillfället.

Mittuniversitetet har för en kort tid sedan upphandlat en systemlösning för tentamenskanning. I och med att systemet träder i bruk bedömer Mittuniversitetet att risken för att studenter på felaktig grund lider rättsförluster, genom att felaktigt nekas omprövning, undanröjs. Samtidigt förbättras säkerheten kring examinationen.

Förutsättningar för omprövning

Mittuniversitetet anser att rätten att begära omprövning kvarstår även efter att en originaltentamen återlämnats till studenten. Med hänsyn till att det ibland framförs att omprövningsrätten upphör i och med att studenten hämtar ut och kvitterar originalet har universitetet i lokala bestämmelser förtydligt detta förhållande.

Den särskilda rättningskontrollen för nollpoängssvar tillämpades för att undvika att studenter felaktigt erhöll noll poäng vid rättningen. Examinatorn och den medrättande läraren var därför särskilt uppmärksamma vid rättningen av sådana svar. Även om det inte är sannolikt kan det inte helt uteslutas att examinatorn och den medrättande läraren, först var för sig felbedömt tentamenssvaren vid den ordinarie rättningen och därefter, var för sig, kommit till ett annat och samstämmigt resultat då svaren granskades på nytt vid omprövningen. Mittuniversitetet anser dock, med hänsyn till den osäkerhet som därmed förelåg vid omprövningen, att betygsbeslutet inte kan anses ha varit uppenbart oriktigt. Någon skyldighet för examinator att ändra betygsbeslutet fanns därför inte.

Disciplinära åtgärder

Den aktuella händelsen har inte lett till några disciplinära åtgärder då bevisningen var otillräcklig för att inleda ett sådant förfarande. Examinatorns beslut grundas emellertid på att betygssättningen med hänsyn till de oklara omständigheterna inte var uppenbart

oriktig vilket är någonting helt annat än att beviskravet för beslut om disciplinära åtgärder inte är uppfyllt. Det är också högst tveksamt om det är universitetets disciplinnämnd som har att i första hand pröva ansvarsfrågan vid händelser av nu aktuellt slag.

NN har lämnat synpunkter på universitetets yttrande och gjort invändningar mot några av de uppgifter universitetet lämnat.

Universitetskanslersämbetets bedömning

UKÄ har till uppgift att granska om universitet och högskolor följer de bestämmelser som gäller för deras verksamhet. UKÄ väljer självt vilka frågor som ämbetet uttalar sig om. UKÄ konstaterar att NN och Mittuniversitetet i vissa fall har olika syn på vad som förevarit. UKÄ finner inte skäl att vidare utreda dessa meningsskiljaktigheter då de inte har någon betydelse för ämbetets bedömning av universitetets hantering av hans begäran om omprövning. Vad gäller NN:s begäran om kompensation är det Justitiekanslern som handlägger skadeståndsanspråk mot staten och därför uttalar sig ämbetet inte i den frågan.

NN har begärt omprövning av det betygsbeslut som gäller en tentamen i beskattningsrätt den 14 maj 2014. Begäran gjordes efter att han hämtat ut tentamen och sedan lämnat in den igen för bedömning av hans begäran om omprövning. Mittuniversitetet hade inte behållit en kopia av tentamen. Vid granskningen av tentamen har examinatorn konstaterat att de svar som lämnats i den inlämnade tentamen borde ha fått fler poäng vid rättningen än vad som var fallet. Någon ändring av betygsbeslutet har dock inte gjorts. I yttrandet till UKÄ har Mittuniversitetet påpekat att examinatorn och en lärare som också bedömt tentamen ”inte kände igen svaren från tidigare rättning”. NN anser att Mittuniversitetet har insinuerat indirekt att han har ”fuskat med det inlämnade dokumentet”.

Inledningsvis konstaterar UKÄ att det av Riksarkivets föreskrifter framgår att skriftliga provsvar får återlämnas till student efter betygsättning om betyg registrerats i studieregister.¹

UKÄ har frågat Mittuniversitetet om det aktuella fallet lett till åtgärder utifrån högskoleförordningens disciplinregler. De regler som avses är främst 10 kap. 1 § 1 högskoleförordningen (1993:100) där det anges att disciplinära åtgärder får vidtas mot studenter som med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker att vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas. Mittuniversitetet har anfört att det inte fanns tillräcklig bevisning för att inleda ett disciplinärt förfarande. Universitetet har därefter anfört att ”Examinators beslut grundas emellertid på att betygsättningen med

---

¹ Se 7 § Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2007:1) om gallring och återlämnande av handlingar vid universitet och högskolor

hänsyn till de oklara omständigheterna inte var uppenbart oriktig vilket är någonting helt annat än att beviskravet för beslut om disciplinära åtgärder inte är uppfyllt.” De omständigheter som Mittuniversitetet pekar på är att två lärare granskat de aktuella svaren och att de varit särskilt uppmärksamma vid den ordinarie rättningen eftersom svaren åsatts noll poäng. Universitetet har anfört att det, även om det inte är sannolikt, inte helt kan uteslutas att båda lärarna felbedömt svaren vid den ordinarie rättningen och att de sedan kommit fram till ett annat och samstämmigt svar vid omprövningen. Därmed har, enligt universitetet, en osäkerhet förelegat vid omprövningen som medfört att betygsbeslutet inte kan anses ha varit uppenbart oriktigt.

Av utredningen i ärendet framgår att NN den 1 juli 2014 fick besked om att betyget inte ändrades på grund av att det inte var uppenbart oriktigt.

Ärendet aktualiserar frågor som berör två olika regelsystem: regler om omprövning av betygsbeslut och regler om disciplinära åtgärder. Mittuniversitetet har som skäl för att inte ändra betygsbeslutet hänvisat till oklara omständigheter på grund av att lärarna inte känt igen svaren. Universitetet har dock ansett att det inte funnits tillräcklig bevisning för att inleda ett disciplinärt förfarande.

Den regel som ska tillämpas i omprövningsärendet är 6 kap. 24 § högskoleförordningen som har följande lydelse.

Finner en examinator att ett beslut om betyg är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning ska examinator ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt och om det inte innebär att betyget sänks.

Det finns alltså en skyldighet för examinator att ändra ett betygsbeslut om det är ”uppenbart oriktigt”. Det finns inga förarbetsuttalanden av lagstiftaren till regeln. Det finns dock en liknande regel i 27 § förvaltningslagen (1986:223) och förarbetsuttalandena till förvaltningslagen bör kunna användas som vägledning vid bedömningen (jfr Högskoleverkets rapport Rättssäker examination, 2008:36 R, s. 64). Av dessa uttalanden framgår att bara klart oriktiga beslut omfattas av omprövningsskyldigheten och att det inte finns någon skyldighet att göra någon mera ingående granskning av ett redan avgjort ärende annat än då det finns en särskild anledning till det (a a s. 65).

Regler om disciplinära åtgärder finns i 10 kap. högskoleförordningen. Som påpekats ovan anges i kapitlets 1 § 1 att disciplinära åtgärder får vidtas mot studenter som med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker att vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas. Ärenden om disciplinära åtgärder ska handläggas av en disciplinnämnd som rektor är ordförande i (3 och 4 §§). I 9 § första stycket anges att grundad misstanke om sådan förseelse som anges i 1 § ska anmälas skyndsamt till rektor.

I en situation som i detta ärende har befattningshavarna vid universitetet att ta ställning till om det finns ”grundad misstanke” om disciplinförseelse och om betygsbeslutet är

”uppenbart oriktig”. Det finns dock ingen formell koppling mellan reglerna. Det innebär att det inte är en förutsättning att disciplinförseelse kan konstateras för att examinator ska kunna neka omprövning enligt 6 kap. 24 § högskoleförordningen. UKÄ kan inte överpröva de bedömningar som Mittuniversitetet gjort i dessa frågor. Mot denna bakgrund saknar ämbetet skäl att kritisera universitetets handläggning.

UKÄ vill dock samtidigt påminna om att disciplinreglerna, förutom att stävja fusk, även syftar till att säkerställa en rättssäker handläggning av anklagelser mot studenter om ”fusk”. Reglerna ger studenten möjlighet att ge sin syn på saken inför disciplinnämnden och att få ett beslut av nämnden om varning eller avstängning prövat i domstol efter överklagande. Det är därför viktigt att noggranna överväganden utifrån disciplinreglerna görs när frågetecken uppkommer huruvida tentamina ändrats på något sätt. Det är också angeläget att lärosätena vidtar åtgärder för att se till att sådana frågetecken inte uppkommer. Det är därför bra att Mittuniversitetet vidtagit åtgärder för att se till att en kopia av tentamen alltid behålls på lärosätet.

Med dessa besked avslutas ärendet.

Beslut i ärendet har fattats av tf. myndighetschefen Annika Pontén efter föredragning av verksjuristen Caroline Cruz i närvaro av chefsjuristen Christian Sjöstrand och chefsassistenten Agnes Ers samt kommunikationschefen Agneta Rolfer.

Annika Pontén

Caroline Cruz

Kopia till NN